

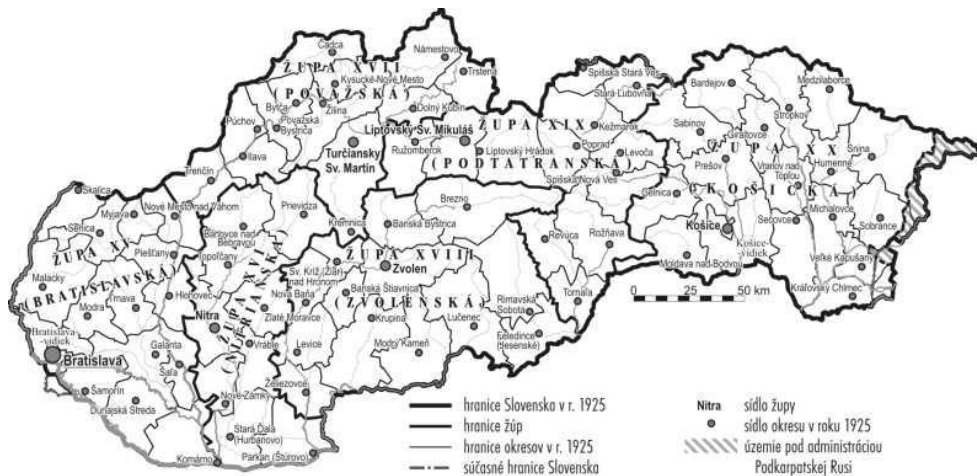
## Administratívne zmeny na Slovensku

Územie Slovenska v rámci Uhorského kráľovstva bolo v geografickej literatúre tradične označované ako Felvidék. Po Trianonskej mierovej zmluve v roku 1920 sa stalo jednou z piatich provincií Československa (Čechy, Morava, Sliezske, Slovensko a Zakarpatsko) Československo počas svojej existencie prekvapivo často menilo svoj administratívny systém. V prechodnom období 1919 – 1922 existovalo 16 žúp a takmer sto okresov – s malými zmenami a úpravami sa v podstate zachovala stará uhorská správa území. Nové hranice Československa sa vytvorili úpravou československo-poľskej hranice do roku 1922 (do konca roku 1923 boli štyri obce z Československa prepustené pre Rumunsko, jedna pre Maďarsko, ale tri obce boli pričlenené k Podkarpatsku a dve k Sliezske).





V roku 1922 bol zavedený systém veľkých žúp fungujúci až do roku 1927, keď sa pomerne účelne prekreslili hranice okresov do takého tvaru, ktorý sa už podobal na systém z neskorších období. (Údaje zo sčítania ľudu v roku 1921 boli zverejnené v tomto systéme.)



Pri ďalšej reorganizácii v roku 1927 župy boli zrušené a krajina sa rozdelila na tri provincie, pričom okresy zostali zachované (údaje z roku 1930 boli zverejnené v tejto podobe).



Po rozbití Československa v roku 1939 na Slovensku, ktoré sa na niekoľko rokov osamostatnilo, dočasne bol obnovený systém žúp. Hranice žúp a okresov v dôsledku straty južných území sa samozrejme upravili.

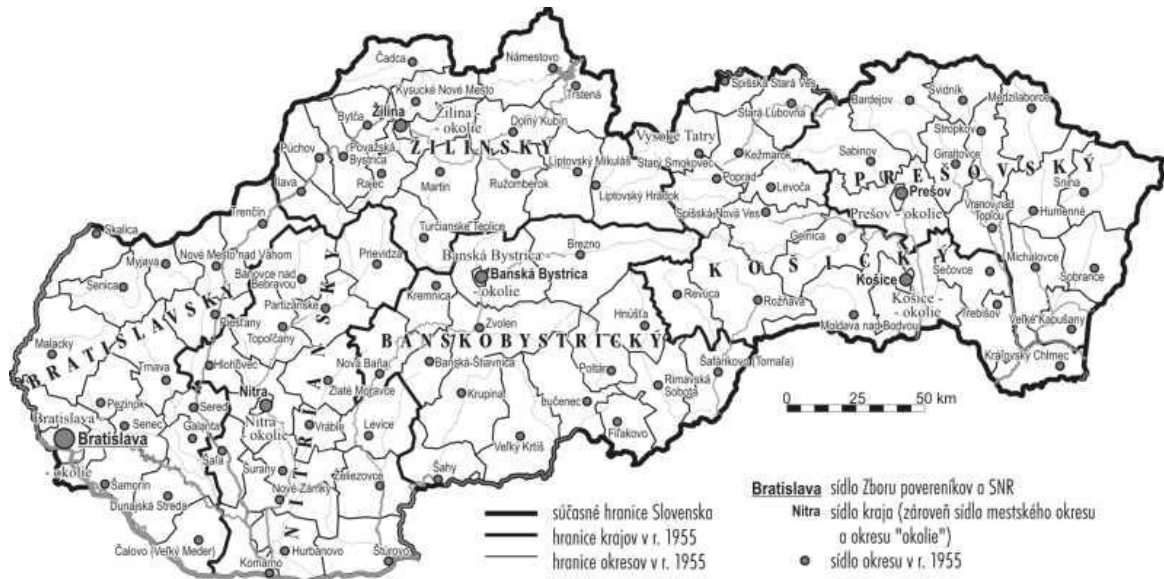


Na južnoslovenských územiach, ktoré boli pripojené k Maďarsku vienskou arbitrážou (2. 11. 1938), bol vytvorený relatívne špeciálny prechodný systém správy: čiastočne ostal zachovaný aj potrianonský dočasne spojený systém žúp.



Po roku 1945 sa natrvalo zmenila východná hranica Československa: 7 obcí okresu Kráľovský Chlmec a 6 obcí okresu Veľké Kapušany, ktoré boli súčasťou Slovenska, v roku 1945 sa pripojili k Podkarpatsku, zatiaľ čo Lekárovce (po maď. Lakárd) pri Užhorode boli pripojené k Československu. Okrem toho tri obce z Maďarska pod Bratislavou sa pripojili k Československu (Bratislavské predmestie). Preto sa údaje o Slovensku medzi rokmi 1921 a 1930 nemožno porovnávať s údajmi o súčasnom Slovensku jedna k jednej, keďže sa nejedná o úplne totožné územie (rozdiel síce nie je výrazný: v roku 1930 to bol 9 tisíc osôb).

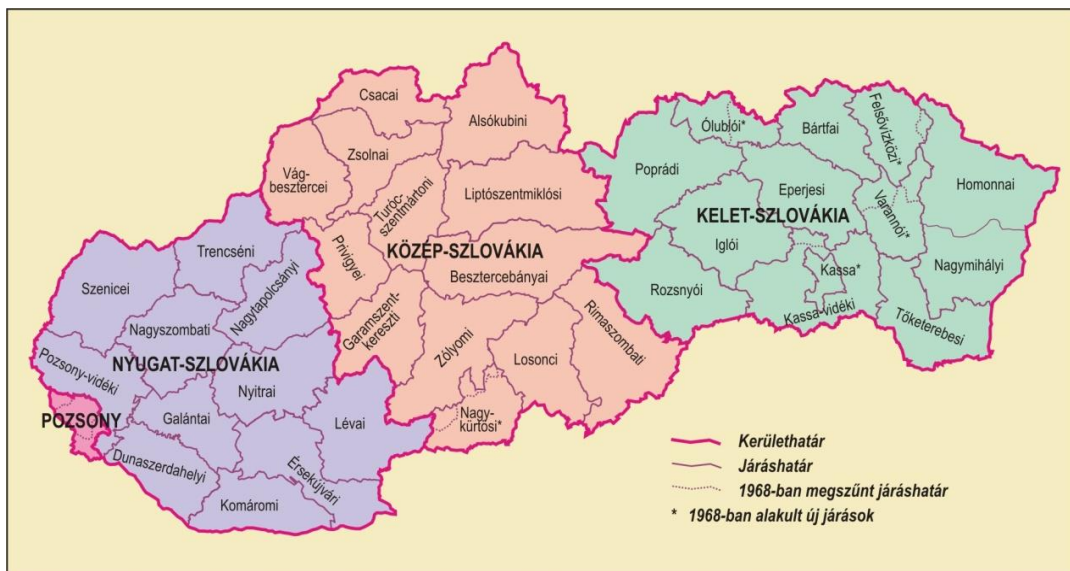
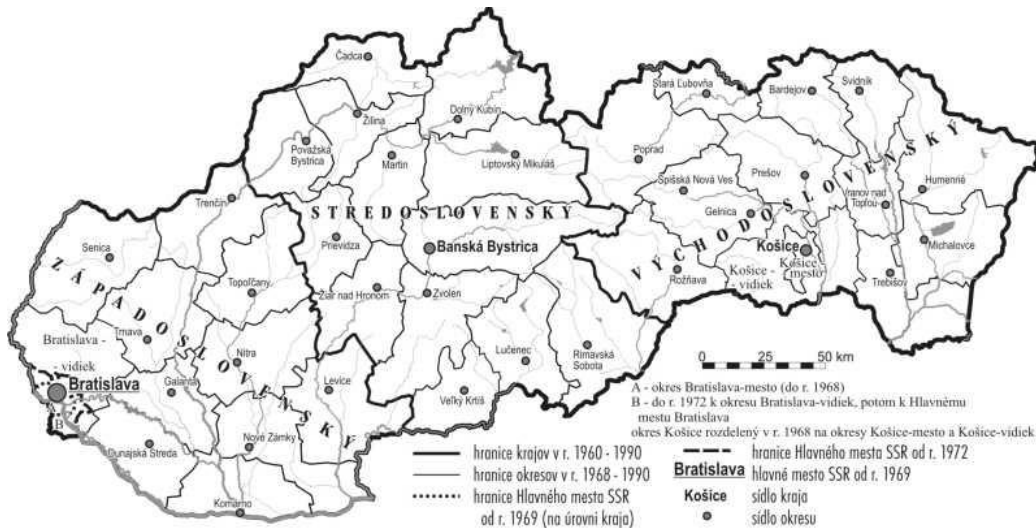
Územná správa sa dočasne vrátila k systému okresov pred druhej svetovej vojny, ale v roku 1949 bol zavedený nový systém šiestich krajov s 92 okresmi, ktorý platil až do roku 1960.



### SZLOVÁKIA KÖZIGAZGATÁSA TÉRKÉPE 1949-60



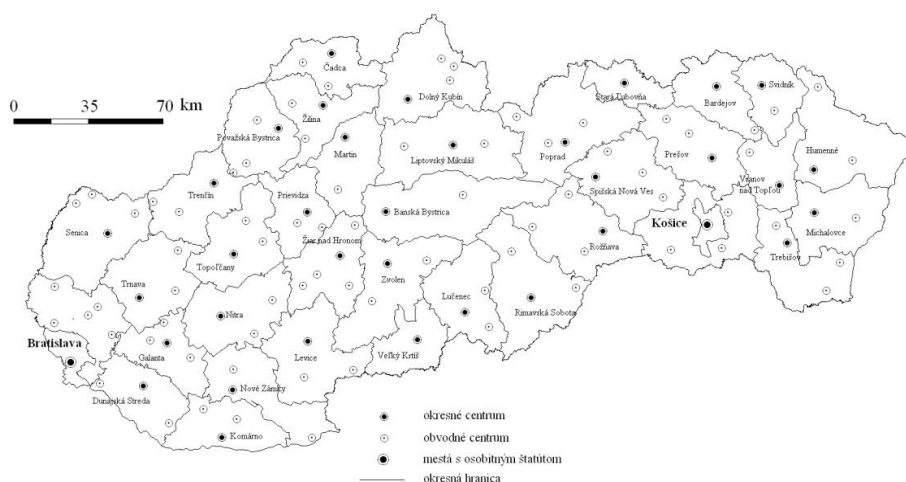
System vytvorený v roku 1960 pod heslom „socialistickej centralizácie“ sa ukázal ako prekvapivo trvácny (s menšími či väčšími zmenami). V pôvodnom systéme bolo vytvorených 35 pomerne veľkých okresov v troch krajoch, v roku 1968 bola Bratislava povýšená na samostatný kraj a vznikli aj ďalšie štyri nové okresy.



Tento administratívny systém vytrval do roku 1990 a bol funkčnejší ako predchádzajúce usporiadania.

Pre blížiaci sa vstup do Európskej únie (EÚ) však v roku 1990 boli zrušené kraje a 38 okresov bolo rozdelených na 121 menších obvodov, aby sa zosúladiť so systémom NUTS. Obvody neboli administratívnymi jednotkami, ale spravidla obvodmi menších miest, v ktorých bolo umožnené spravovanie vybraných administratívnych záležitostí.

## ÚZEMNO - SPRÁVNE ČLENENIE SLOVENSKA V ROKOCH 1990 - 1996



Slovensko sa osamostatnilo 1. januára 1993 a nový administratívny systém krajiny mohla konečne zorganizovať vláda Slovenskej republiky. Administratívna reforma v roku 1996 rozdelila Slovensko na osem krajov, 79 okresov a 2 890 obcí, z toho 141 miest.

Počet obyvateľov slovenských okresov je veľmi rôznorodý. Najviac obyvateľov má okres Prešov: 17 2804, najmenej okres Medzilaborce: 11 056. Okresy ako územnosprávne jednotky zanikli v roku 2003, po tomto roku existujú ako jednotky štatistiky. V rokoch 2004 až 2013 boli vytvorené nové štátne administratívne jednotky, tzv. obvody. Vznikli zvyčajne zlúčením dvoch-troch bývalých okresov (jeden okres bol rozdelený na dva obvody: okres Nové Zámky na obvod Nové Zámky a Štúrovo). Treba dodať, že tento administratívny systém vznikol uprostred vážnych politických a spoločenských diskusií a bojov. Z nich spomeniem len jeden: obce Hostie (Keresztúr) a Pinciná (Pinc) sa navrátili späť z Poltárskeho k Lučeneckému okresu ako výsledok lobingu maďarských politických strán.

(Nomenklatúra územných jednotiek pre štatistické účely je geografický kódovací systém zavedený EÚ. Najčastejšie sa označuje skratkou francúzskeho názvu ako systém NUTS. Tento systém bol vytvorený v roku 1988 pre štatistické účely, aby bolo možné identifikovať administratívne jednotky v jednotlivých krajinách, analyzovať a podporovať oblasti s rôznou úrovňou rozvoja. Pre úplnosť: NUTS 1: Slovensko, NUTS 2: štyri regióny, NUTS 3: osem krajov, NUTS 4: 79 okresov, NUTS 5: 2 890 mestských samospráv, samospráv mestských častí a obecných samospráv. Regióny sú štyri: 1. Bratislavský: Bratislavský kraj, 2. Západný: Trenčiansky, Trnavský a Nitriansky kraj, 3. Stredný: Žilinský a Banskobystrický kraj, 4. Východný: Košický a Prešovský kraj.



Považujeme za dôležité zdôrazniť, že paralelne s vytvorením územnosprávnych jednotiek a obecných samospráv prebiehalo množstvo sporov a bojov aj na lokálnej úrovni, výsledkom čoho bolo zrušenie mnohých zjednotených lokalít z československej éry: viac ako sto obcí si získalo späť svoju samostatnosť.

O životaschopnosti tohto systému správy a samosprávy svedčí azda aj to, že za posledných 15 rokov na úrovni obcí nedošlo takmer k žiadnym zmenám (vzniklo len pár nových obcí).